Nifak İthamı Meselesi

Ebu Muaz el-Çubukabadî

Eğer bir kimse, üzerinde münafıklık alametlerini açıkça taşıyorsa, durumu tıpkı savaş sırasında mü'minlere karşı koymak üzere irtidat edenlerin durumuna benzer. Bu kimse mü'minleri arkadan vurmak suretiyle düşmanların toparlanmasını ve mü'minlerin de dağılmasını ister ve bunu sağlar, sonra da onlara:

"Eğer biz bir savaşın varlığını bilseydik, kesinlikle size uyardık, size bağlı kalırdık." derler. Fakat müşriklerin üstün gelmeleri durumunda hemen onlara katılırlar ve onlarla birlikte hareket ederler. Müslümanların üstün gelmeleri durumunda ise, bu defa Müslümanlardan yana tavır koyarlar.

Münafıklar kimi zamanlarda müşrikleri överler, mü'minleri bırakıp onlara velayet yetkisi verir, onları sever ve onlara destek verirler. İşte bu ve benzeri nitelikler yüce Allah'ın anlatmış olduğu münafıklara ilişkin alametlerdir. Dolayısıyla durumları buna uyan ve böyle bir durum sergileyenlere mutlak manada münafık ve bu alametlere de nifak alametleri denir.

Nitekim sahabeler de -Allah kendilerinden razı olsun- çoğunlukla bunu yapıyorlardı.

Huzeyfe radıyallahu anh şöyle diyor: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in henüz hayatta olduğu dönemde kişi bir söz konuşurdu, bu konuştuğu söz sebebiyle münafık olurdu."

Hatta Avf b. Malik, bu çirkin sözü konuşana, sırf bu yüzden şöyle derdi: "Yalan söyledin. Çünkü sen münafıksın"

Birisi Huzeyfe radıyallahu anh'e “Münafık kimdir?" diye sordu. Dedi ki: "İslâm’ı dile getiren, ama onunla amel etmeyen kimsedir."[1]

Yine Huzeyfe radıyallahu anh şöyle demiştir:

"Şimdiki münafıklar daha şerlidir. Zira Nebi sallallahu aleyhi ve sellem zamanında gizleniyorlardı, şimdi açıktan münafıklık yapıyorlar"[2]

Bu rivayette özellikle: "Şimdi açıktan münafıklık yapıyorlar sözü", onların küfür fiillerini işledikleri halde Müslüman olduklarını söylemelerine delildir.

Aynı şekilde Ömer radıyallahu anh de, Hatıb radıyallahu anh kıssasında şöyle demişti:

"Ey Allah'ın Rasulü! Bırak beni de şu münafığın boynunu vurayım." Başka bir rivayette ise:

"Bırak beni de, boynunu vurayım. Çünkü o münafıktır" demiştir.

Bu konuda Rasulullah sallallahu aleyhi aleyhi ve sellem O'nun yanıldığını söylemesine rağmen bu ithamından dolayı Ömer radıyallahu anh'ı cezalandırmadı. Çünkü görünen alametler bunu gösteriyordu.

İşte bu ve bunun gibi birçok örnek vardır. Aynı şekilde Useyd b. Hudayr radıyallahu anh, Sa'd b. Ubade radıyallahu anh’e: "Yalan söyledin, ancak sen münafıksın ve münafıklar adına mucadele ediyorsun" demişti.”[3]

---

[1] Sahih. Ebu Nuaym, Sıfatu’n-Nifak (126)

[2] Bkz.: el-Muhalla (11/225)

[3] Buhârî (2661) Muslim (2770)

Bu arada bilinmesi gereken bir husus da şudur: Gerek görünüş bakımından münafık olanlara, gerekse münafıklığını gizleyenlere mutlak anlamda nifak ya da münafık damgası vurmak caizdir. Buna göre, gerçekten münafık olmadığı halde nifak alametlerini üzerinde taşıyanlara da münafık adı verilebilir.

Bu türden bazı hususları yanlışlıkla işleyen, bunun farkında olmayan ya da herhangi bir şekilde ve maksatla söylemesi sebebiyle, münafık olmaktan çıkan bir kimseye mutlak anlamda münafık denilmesi durumunda, buna kimse karşı çıkamaz.

Useyd b. Hudayr radıyallahu anh'ın Sad b. Ubade radıyallahu anh'e 'münafık' demesi üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in buna karşı Useyd b. Hudayr'a bir şey demeyip, onu uyarmaması buna örnektir.

Bilindiği gibi bu sahabi yani Sa'd b. Ubade radıyallahu anh münafık değildi. Böyle olmamasına rağmen Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem "O münafık değildir' türünden bir şey söylememiştir.

Böyle bir durumda sükût edilmesi, o kimsenin münafık olduğunu göstermeyebilir. Ancak sürekli bir oraya, bir buraya gidip gelen, ne Müslümanlarla ne de müşriklerle tam birlikteliği olmayan kimse kesinlikle münafıktır. Heva ve hevesiyle hareket eden kimselere ise, mutlak anlamda münafık adını vermek caiz değildir. Dünyevi meselelerde aralarında bulunan düşmanlık yüzünden veya sırf kızgınlığı nedeniyle ya da bazı meselelerde sürüp giden farklı düşüncelere sahip olmaları sebebiyle bir Müslümana mutlak anlamda yani kâfir olduğunu kastederek münafık demenin caiz olmayacağı malumdur.

Selef, bid'at ehlini ve bid'at ehline yakınlık gösterenleri münafık olarak nitelemiştir. Daha önce bu konuyla ilgili birçok nakiller aktarmıştım.

Münafık ithamının tekfirden başka olduğunu gösteren hususlardan birisi de, kişinin kendisinin münafık olduğunu söylemesi caiz iken, kâfir olduğunu söylemesinin caiz olmamasıdır.

Burayde radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "**Kim kendisinin İslam'dan berî olduğuna sadık olarak yemin ederse bir daha İslâm'a selametle dönemez. Kim de bunu yalancı olarak söylerse o dediği gibi (İslam'dan berî)dir**."[4]

Hâlbuki Hanzala radıyallahu anh "Hanzala münafık oldu" demiştir. Kıssa meşhur ve malumdur. Yine Abdurrahman b. Avf ve Ömer b. El-Hattab radıyallahu anh kendileri adına nifaktan korkmuşlardır.

Asrımızın cahil davetçilerinin zihinlerinde ve dillerinde münafık, kâfir ve mürtet ıstılahları birbirine karışmıştır. Bazen münafığı mürtet ilan ederek (Sufileri genel olarak müşrik sayanlar ve Müslümanlık iddiasında olan yöneticileri tekfir edenler gibi) Haricilerle ittifak edenleri, bazen Müslümanda asla nifak bulunmayacağını, dolayısıyla nifak hasletlerine sahip olanı münafık diye nitelemeyi haricilik olarak görerek Mürcie ile ittifak edenleri görürüz. Bazen de amelî nifak ve itikadi nifak birbirine karışır.

Bu meselelerin biraz olsun aydınlanması için şunları izah etmemiz gerekir:

1- Her münafık kâfir değildir. Bazı nifak hasletleri, imanla bağdaşmayan yalan, sözde durmamak, emanete hıyanet etmek, sevgide ve düşmanlıkta aşırılık ederek hakkın dışına taşmak gibi fiillerde vuku bulmaktır. Bunlar amelî yahut ahlakî nifaktır. Bu kimseler Allah indinde de, insanlar katında da müslüman kalmış olabilirler. Bunun nifakla nitelenmesi, sözle fiilin tutarsızlığı sebebiyledir.

2- Bazı münafıklar Allah katında kâfirdir, lakin insanlar nazarında Müslüman hükmü taşırlar. Tevhid kelimesini söylediği veya Müslüman olduğunu iddia ettiği halde bilerek, kasten küfür ve şirk fiillerinde bulunanlar böyledir. Abdullah b. Ubey b. Selul gibi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yaptırım sahibi bir kadı tarafından hüccet

---

[4] Sahih. Hâkim (4/332) Ebu Davud (3258) İbn Mace (2100) Nesai (3772) Ahmed (5/355) Beyhaki (10/30) Bezzar (10/292)

ikamesi ile kalplerindeki küfrün açığa çıkması haricinde bunların öldürülmesini yasaklamıştır. Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmettikleri, demokrasi düzenlerini takip ettikleri halde Müslüman olduklarını iddia edenler bu sınıftandır. Yine la ilahe illallah dedikleri halde kendilerine tebliğ edilen hüccete rağmen namaz kılmayanlar, şirk koşmaya devam eden Sûfiler de bu sınıftadırlar. Cehmî, Rafızî taifeleri de böyledir. Bunlardan pek çoğunun Allah katında kâfir olduklarına dair kuvvetli zanlarımız, hatta yakînimiz olsa dahi, onlar Müslüman olduklarını iddia ettikleri sürece ve istitabe edip hükmü uygulayacak yetkili İslam Kadısı bulunmadığı müddetçe onlara ancak münafık muamelesi yapabiliriz.

Ubeydullah b. Adiy b. el-Hıyar radıyallahu anh'den: "Ensardan biri kendisine (şöyle bir olay) anlattı: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem otururken bir kişi yanına geldi ve münafıklardan birini öldürmek için gizlice izin istedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem sesini yükselterek şöyle dedi:

"**Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?**" Adam:

"Evet ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu şehâdet değil."

"**Muhammed'in Allah Rasûlü olduğuna şehadet etmiyor mu?**" diye sordu. Adam:

"Evet ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu (hakikî) şehâdet değil" dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"**Namaz kılmıyor mu?**" dedi. Adam: "Evet ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu namaz değil" deyince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"**İşte bu kişilere dokunmayı Allah bana yasakladı**."[5]

---

[5] Sahih. Ahmed (5/432, 433) Malik (1/171) Şafii (1/13)

Evs radıyallahu anh'den: "Sakîf heyetiyle birlikte Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim. Bir çadırda oturuyorduk. Bir müddet sonra ben ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dışındaki herkes kalkıp gitti. Bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdi ve gizlice bir şeyler söyledi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

"**Git ve onu öldür!**" dedi. Adam dönüp giderken yanına çağırdı ve:

"**O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?**" diye sordu. Adam: "Evet şehadet ediyor, ama korunmak için söylüyor" dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"**Onu bırakın (öldürmeyin)! İnsanlarla Lâ ilahe illallah' deyinceye kadar mücâdele etmekle emrolundum. Bunu kabul ederlerse işte o zaman (hukukî ceza dışında) canlarının ve mallarının dokunulmazlığı vardır**." Muhammed b. Cafer dedi ki:

"Şû'be'ye sordum: "Hadiste; "**O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma şehadet etmiyor mu**?" şeklinde (risâlet cümlesi) geçmiyor mu?" O da:

"Olduğunu zannediyorum, (ancak) tam bilemiyorum" dedi."[6]

3- Mürtet; İslam dininden çıktığını söz veya fiiliyle ilan ederek başka bir dine geçen yahut dinsizliği tercih eden yahut yaptırım sahibi kadı tarafından hüccet ikamesi yapılarak mürtet olduğu ilan edilen ve ölümüne hükmedilen kimsedir. Fıkıh kitaplarında kendilerine cehaletin mazeret olmadığı zikredilen sınıf da bunlardır. İslam dininden başka bir dine mensup olan için şüphesiz cehalet mazeret değildir. Allah katında mazur olsa dahi, insanlar nazarında mazur değildir. Tekfir edilmeleri vacip olanlar bu kimselerdir. Cehaletin tekfire mani olması ancak aslen Müslüman sayılan kimse hakkındadır.

Son asırlarda uzun zamandır İslam Davetçisi yahut Selefî davetçi olarak bilinen birçok kimsenin vahim yanlışlar içinde olduğuna

---

[6] Sahih. Ahmed (4/8, 9) Nesai (7/80) Darimi (2/218)

uyarmak zorunludur. İlme nispet edilen kimseler dahi bu meselede açık bir yanlış üzerindedirler. Türkiye'de ve Avrupa'da selefilik daveti getirdikleri iddia eden birçok kimse de harici akidesiyle dirsek teması halindedirler. Her ne kadar onlar "hata eden kardeşlerimiz" olsalar da, Hariciler yeryüzündeki en şerli topluluktur. Onlara benzemekten teberri etmek gerekir. İslam'da kardeşlerimiz olsalar da, aynı menhec üzerinde bulunduğumuz "özel kardeşlik bağıyla kardeşlerimiz" değillerdir.

Nitekim bizler bid'at fırkalarını tekfir etmeyiz, istesek de istemesek de İslam dinine mensup herkes dinde kardeşimizdir. Lakin bid'at ehline "kardeşim" diyemeyiz. Zira insanlara anlayacağı dilden hitap etmekle emrolunduk. Bid'at ehline hitaben "Kardeşim değilsin" demenin tekfircilik olduğunu lanse edenler ancak bulanık suda avlanmaya çalışan, hak ile bâtılı daha çok karıştırmayı arzulayan habis maksatlı ahlâk fukaralarıdır.